

Yazar: Berat ÇAYLAK

Dil insanlığın varoluşundan bugüne kadar beşerin hayatında önemli bir rol oynamıştır. Kulağı ile duyduğu kelamı akıl terazisinde tartıp kalbine danışan insanoğlu fikrini tekrar dinleyen bir insana ulaştırmak için dilinden kendisine temsilci olmasını talep etmiştir. Kalp dile beni ikrarınla tasdik et demiş, insanoğlu kurtuluşa ermiştir. Akıl, heva hükümranlığını ilan et demiş, insanoğlu bu seferde hüsrana uğramıştır. Dünyanın en batısındaki insan en doğusundakiyle aynı duyguları paylaşmasalar, aynı yolun yolcusu olmasalar bile dil burada bir köprü olmuş, iki insanı birbirine bağlamıştır.

Dinler, kavimler, medeniyetler dilleriyle kaim olmuşlardır. Nebiler Rab'lerinden aldıkları risaleti dilleriyle tebliğ etmişler, ilahlık taslayan zalime(firavun) bile "O zaman ona, yumuşak söz söyleyin. Böylece anlar ve huşu duyar."1 emriyle gitmişler. Hakkı görüp bildikleri halde2, inatlarına ve kibirlerine yenik düşen Mekke müşrikleri Şahid ve Müjdeleyici olarak gönderilen Rahmet peygamberine(sav) yapmadıkları işkence, kurmadıkları ölüm tuzağı, yurdundan-O güzel Mekke'den çıkartmak için başvurmadıkları yol kalmamasına rağmen "Rabbinin yoluna hikmetle, güzel öğütle çağır"3buyruğu nazil olmasıyla dilin önemi bir kez daha ortaya çıkmıştır.

İslamiyet'in ilk yıllarından itibaren konuşulan dil tertipli, temiz ve kuralsızlıklardan arındırılmış fasih bir Arapçaydı. Bunun yanında Arabistan'ın gerek önemli ticaret yolları üzerinde bulunmasından gerek din fonksiyonu ağır basan bir ülke olmasından dolayı Arap yarımadasının muhtelif yerlerinden insanlar panayırlar aracılığıyla, ticaret maksadı ve dini ibadetlerini yerine getirme amaçlarıyla Mekke'ye geliyorlardı. Her bir kabile demek yeni bir dil anlamına geliyordu. Ve bu yüzden yeni doğan çocukların fasih olan bir dili öğrenip konuşmaları da tehlikeye giriyordu. Bu yüzden aileler çocuklarını belirli bir zaman diliminde bu dil kirlenmesinden etkilenmemeleri ve temiz arındırılmış fasih bir dili öğrenmeleri için sahraya(çöle) gönderiyorlardı. Zamanın ilerlemesi, özellikle Hulefa-i Raşidin(ra) döneminde fetihlerin hız kazanmasıyla, İslam yurdunun sınırları bir hayli genişlemişti. Bu genişleme ile birlikte ana dili Arapça olmayan milletlerde İslam ile şereflenmiştir. Ve beraber yaşamanın sonuçları fasih dilin karşısında daima zikrettiğimiz ammice (sokak dili ya da kaideleri yıkan dil)zuhur etmiştir. O zamandan bu güne kadar maalesef ammice Arap yarımadasında ve Arapça konuşulan ülkelerde fasih dilden daha çok konuşulmaktadır. Şuan insanlar gerek evlerinde gerek iş yerlerinde gerek sokaklarda hatta bazı ilkokul ve ortaokullarda ammice konuşmaktadırlar. Tabi bunun altında ammicenin kurallardan(kavaid) arınmış dil olması ve kendisinde taksire gidilmesi gibi kolaylıklar da yatmaktadır. Fushanın konuşulduğu yerlere gelince üniversiteler, gazete televizyonlar ve olmazsa olmaz olan mescitlerimizde olduğunu söyleyerek mutlu olmakla beraber bu mecralarda da ammiceye eğilim artmaktadır. Bizim fushaya olan sevgimiz ve ammiceye olan buğzumuz, ammiceyi konuşmadığımızdan değil bilakis ammicenin 'Kuran ve Sünnet' gibi iki temel kaynağımızın anlaşılmasında en büyük engel oluşundandır. İki ay önceki dil eğitimi için gittiğimiz Ürdün'de bunu bizzat kendi gözlerimizle müşahede etmiştik.

Ülkemizde Arapça tedrisi, Selçukluda doğan, Osmanlıda madde ve manasına kavuşan, Cumhuriyet zamanında bilinmez sebeplerle önü tıkanılan medreselere ve bir nebze de olsa ilahiyatlara(muhadese alanında) dayanmaktadır. Medreselerimizde alet ve âli ilimler kadim usulümüzde, ilminin erbabı hocalarımızın nezaretinde verilirken, maalesef bu gösterilen önem Arapçanın muhadese dalına yeteri kadar hatta hiç gösterilmiyor. Haliyle dinini kaynaklarından sağlamca öğrenen, sarfını, nahvini, belağatini, âli ilimlerini 1000 yıl öncesi kitaplara müracaat ederek anlayabilen alim adaylarımız, maalesef bu okudukları ilmi bir Arap ülkesinde ve ya Arapça düzenlenen bir konferansta Arapça olarak aktaramıyorlar. Hatta bu konu ile müteallik olarak büyük İslam tarihçisi ve hukukçusu Cevdet Paşa “Tezakir” isimli eserinde “Talebeye medresede senelerce Arapça öğretiriz; Emsile, Bina, İzzî, Merah (bunlar, o zamanların bir çeşit gramer kitaplarıdır) okuturuz, senelerce kafa yorarlardı ama herşeyi okuyup bitirdikten sonra karşılıklarına bir Arap çıkarsa apışıp kalır, söylediğini anlamaz ve tek kelime bile edemezler” diye yazar eserinde. İlahiyat fakültelerine döndüğümüzde Arapça sadece hazırlık sınıflarında yoğun olarak veriliyor. Ve bu periyotta muhadese dışındaki alet ilimleri çok yüzeysel bir şekilde verildiğinden yeterli olmuyor. Geri kalan 4 yılda ise her ilimden kesbi bilgiler öğrenildiğinden dolayı sonuç olarak Arapça konuşabilen ama konuşacak malumatı olmayan bir profil ortaya çıkıyor. Bu söylediklerimiz ülkemizde gördüğümüz ana tablodur. Tabiki kadim dilimiz ile günümüz Arapçasını bir arada veren güzide kurumlarımız istisnadır.

Bundan bir ay önce bir hocamızla Arapça bir eser okurken Afrika'dan bir heyet dersimize ülkemiz hakkında bilgi almak ve medreselerimizi tanımak için iştirak etmişti. Hocamız ise ilim tahsiliyle 10 yıl uğraşmış ve 10 yıldır da tahsil ettiği ilmi bize aktaran bir kişi. Ben ise daha henüz bu ilimlere girme niyetinde olan mübtedi bir talebeyim. Bize Arapça olarak soru sorduklarında maalesef hocamız Türkçe olarak bana söyleyip Arapçaya tercüme etmemi istedi. Ve iki hafta önce havalimanında Pakistanlı bir kardeşimizle konuşmak istediğimde kendisi Arapça ben de İngilizce bilmiyordum. Aynı kıbleye yöneldiğimiz, aynı kitabı okuduğumuz, aynı yolun yolcusu olduğumuz halde bir kelime de olsa anlaşamadıysak daha fazla beklemenin manası olmadığını düşünüyorum.

Fiiller sözlere uyduğu zaman harekete geçer, fiil, hades ismini alırlar. O zaman her gün biz İslam ümmetinin mensuplarıyız, Müslümanlar ancak kardeşirler, sözleriyle yaşıyorsak bu sözleri harekete geçirmek için, Şamlı kardeşimizin Endonezyalı kardeşimizi, Türkistanlı kardeşimizin Sudanlı kardeşimizi, Malezyalı kardeşimizin Türkiye kardeşimizi anlaması için Arapça talimine teallümüne sınımsız sarılmamız gerektiği kanaatindeyim.

Selam ve dua ile...

Dipnotlar

- 1) Taha 44
- 2) Ankebut 61
- 3) Nahl 125